

5+1 ÁBRA BUDAPEST FELZÁRKÓZÁSÁRÓL

Magyarország gazdasága az elmúlt években dinamikusan növekedett, az egy főre eső kibocsátásban meglévő elmaradás a nyugat-európai gazdaságoktól folyamatosan mérséklődik. Az országok gazdasági növekedésének elemzése nem választható külön egyes régiók, városok és a fővárosok gazdasági fejlettségének vizsgálatától. Az MNB 5+1 felzárkózási cikksorozatát, amely Magyarország 2013 óta tartó gazdasági növekedésének több dimenzióját is tárgyalta, ezúttal Budapestre fókuszálva folytatjuk. A magyar főváros jelentősége mindig is az országhatáron túlmutató volt. Elemzésünkben azt mutatjuk meg, hogy hogyan zajlott az elmúlt években Budapest konvergenciája Európa legfejlettebb fővárosaihoz. Ezen túlmenően bemutatjuk, hogy a további felzárkózás feltételei is megteremtődtek, így a konvergencia a jövőben is folytatódhat.

A nemzetek gazdasági fejlettségében a városok, és azon belül a fővárosok jelentősége egyre nő. Az urbanizáció világszerte az egyik legmeghatározóbb gazdasági, társadalmi folyamat. Ma a világ 55 százaléka él városokban, és ez az arány az ENSZ várakozásai szerint 2050-re el fogja érni a 68 százalékot. A városok között a fővárosok kitüntetett helyet foglalnak el, a politikai, közigazgatási súlyuk mellett a gazdasági szerepük is jelentős, így fejlettségük vizsgálata megkerülhetetlen egy ország gazdaságának bemutatásához.

Elemzésünkben Budapest és az EU más fővárosainak gazdasági jelentőségét hasonlítjuk össze. A Magyar Nemzeti Bank a 2015. évi Növekedési jelentésben már egy önálló fejezetben foglalkozott Budapest fejlődésével, elsősorban a nemzetközi rangsorokban elfoglalt helyezéseire fókuszálva. A jelen elemzésben az EU-n belül vizsgáljuk a magyar főváros relatív gazdasági fejlettségét. A pontos összevetést több területen megnehezíti a fővárosok által lefedett gazdasági térségek eltérő értelmezése az egyes tagországokban, hiszen ezek sok esetben jóval kiterjedtebbek, mint maguk a fővárosok.

Az EU tagállamainak többségében a fővárosoknak kiemelkedő jelentőségük van a gazdaságok fejlettsége szempontjából. A fővárosok súlya az előállított bruttó hazai termékben szoros kapcsolatban áll a tagországok méretével (1. ábra). Németországban a legalacsonyabb a főváros, Berlin gazdasági jelentősége a teljes nemzetgazdasághoz képest, mindösszesen 5 százalék. Ez az érték még az EU más nagy területű államaihoz képest is alacsony, csak Róma részesedése az olasz gazdaságban áll hozzá közel. A rangsor másik végén Tallinn áll, amelynek súlya 63 százalék Észtországon belül. Budapest országon belüli jelentősége az EU-ban átlagosan jellemzőhöz képest magas, Budapesten a hazai GDP 47 százalékát állítják elő.

1. ábra: A fővárosok súlya a nemzetgazdaságok által megtermelt GDP-ben (2015)

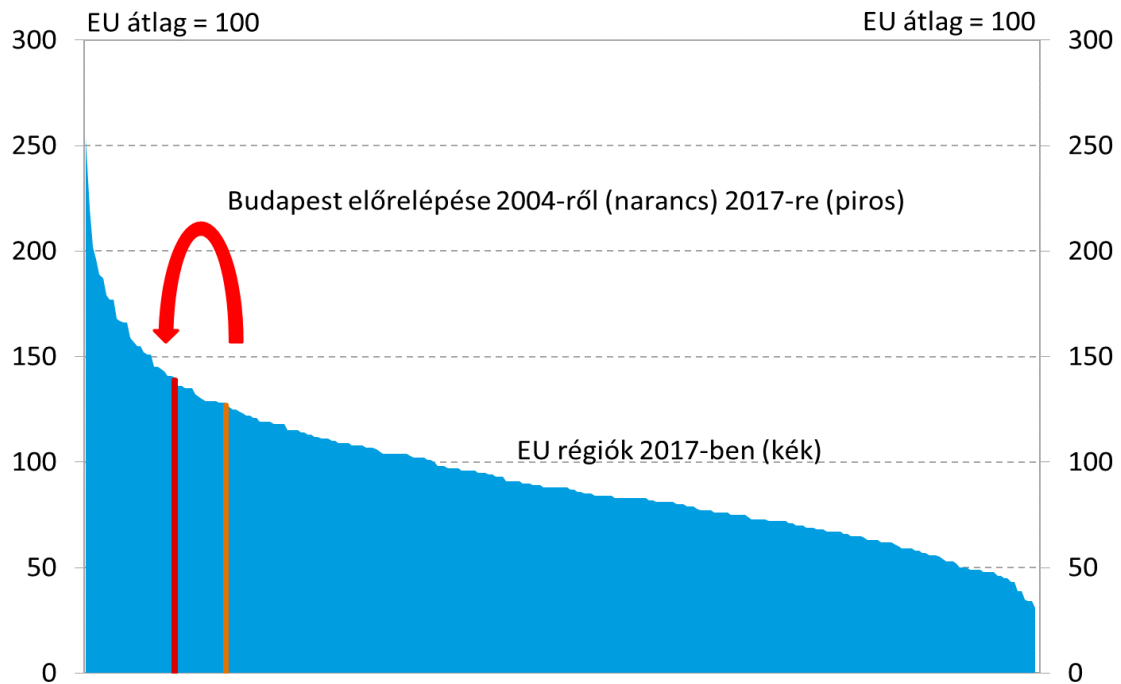

Megjegyzés: A fővárosi és országos GDP (folyó áron) aránya.

Forrás: Eurostat (Metropolitan regions, Annual national accounts).

Az egy főre eső GDP tekintetében Budapest sokat fejlődött az elmúlt másfél évtizedben. Az Európai Unió jelenleg 281 darab tervezési-statisztikai (vagyis NUTS2-es szintű) régiója között Budapest 2017-ben a 29. helyet foglalta el, amely 10 hellyel kedvezőbb, mint a 2004. évi helyezés (2. ábra).

2. ábra: Budapest gazdasági előrelépése az EU-s régiók között

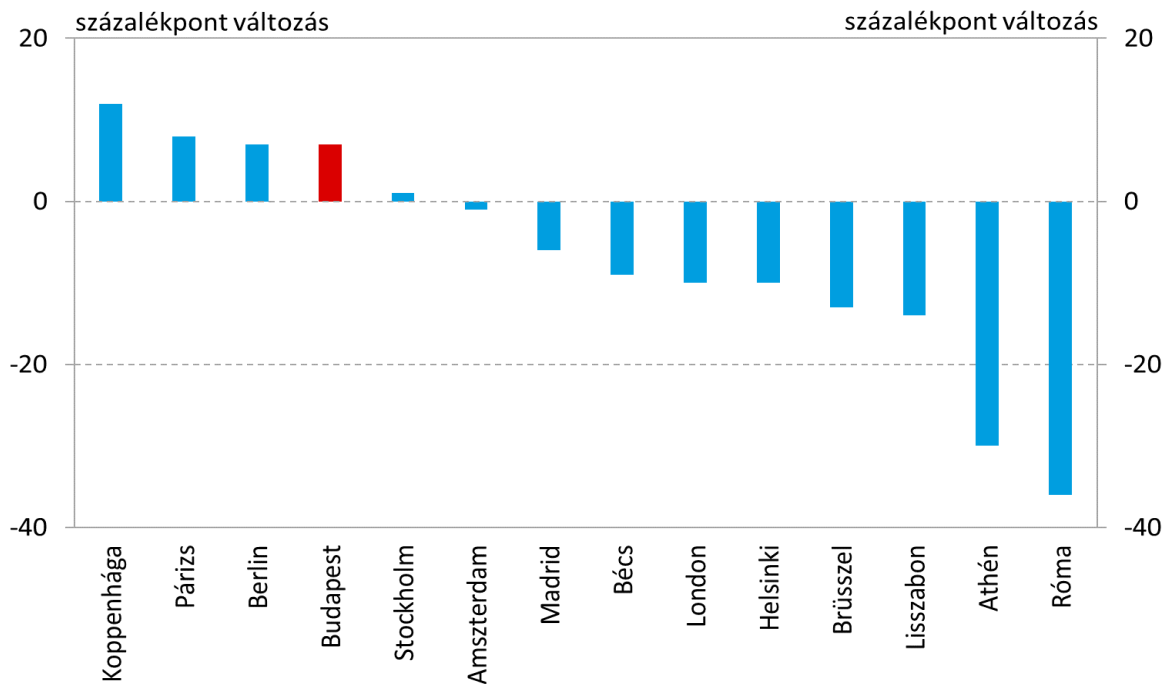

Megjegyzés: PPS alapon számolt egy főre jutó GDP fejlettség az EU átlagában (Inner London West mint outlier kivételével). Budapest városa vonzaskörzete nélkül.

Forrás: Eurostat (Regional statistics).

Budapest ezzel párhuzamosan közelebb került fejlettségben a nyugat-európai fővárosokhoz is. A fővárosok és vonzaskörzetük általában a fejlettebb területek közé tartoznak, de nem mindig növekednek olyan gyorsan, mint az unió átlaga. Több nyugat-európai főváros relatív fejlettsége is csökkent 2004 óta, míg Budapesté ebben az időszakban 7 százalékponttal 98-ról 105 százalékra nőtt (3. ábra). Budapest növekedése is bizonyítja azt, hogy a kelet-közép-európai térség az EU motorja, és akár bő tíz év alatt is kézzelfogható mértékű gazdasági felzárkózást lehet elérni.

3. ábra: Nyugat-európai fővárosok és Budapest relatív fejlettségének változása (2004 és 2015 között)

Megjegyzés: 2004-es és 2015-ös PPS alapon számolt egy főre jutó GDP fejlettségek (az adott évi EU-s átlaghoz viszonyítva) különbsége százalékpontban mérve. Nyugat-európai fővárosok és Budapest.

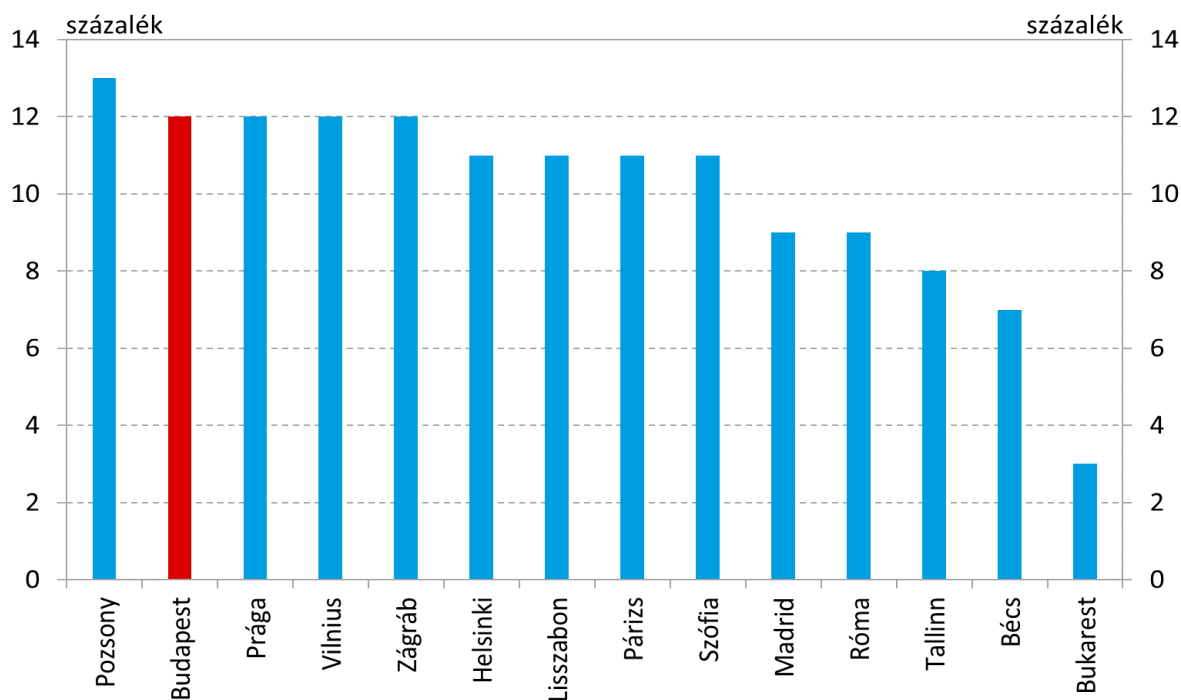
Forrás: Eurostat (Metropolitan regions).

Az eddig megfigyelt számottevő konvergencia ellenére Budapest előtt még mindig mutatkozik fejlődési tér. A további felzárkózás során számos eddig elért eredményre lehet építeni. **Ezek közé tartozik a jó vállalati ökoszisztéma.** Ennek része, hogy Budapesten kiemelkedően magas a vállalkozói kedv, ami segíthet a további felzárkózásban, hiszen pozitív hatással van a gazdaság kibocsátására, és az újonnan létesült munkahelyek számára. A jó vállalati ökoszisztéma szempontjából nemcsak a vállalatok mennyisége, hanem a meglévő vállalatok eredményes működése is fontos. A gyorsan növekvő vállalatoknak, a relatíve kisebb számuk ellenére is kiemelten nagy szerepe van a kibocsátás és a munkahelyteremtés szempontjából egyaránt. Ezek a vállalatok jellemzően innovatívak, új technológiákat alkalmaznak, és hosszabb távon jelentős mértékben határozzák meg egy gazdaság versenyképességét.

Budapesten a gyorsan növekvő vállalatok aránya az elmúlt években emelkedett, és jelenleg nemzetközi összehasonlításban is magas (4. ábra). Ezt segítette például az üzleti angyalokra vonatkozó társasági adókedvezmény bevezetése 2017-ben, vagy a vállalati ökoszisztéma fejlődését támogató inkubátorok és klaszterek elterjedése. A jövőre nézve, a gyorsan növekvő vállalatok számának további emelkedését támogathatják például az MNB

legújabb, 330 pontos Versenyképességi programjában tett adópolitikai, támogatási, szabályozási, szervezeti, foglalkoztatási és az inspiráló vállalkozói környezet kialakítására vonatkozó javaslatok.

4. ábra: Gyorsan növekvő vállalatok arányai (2015)

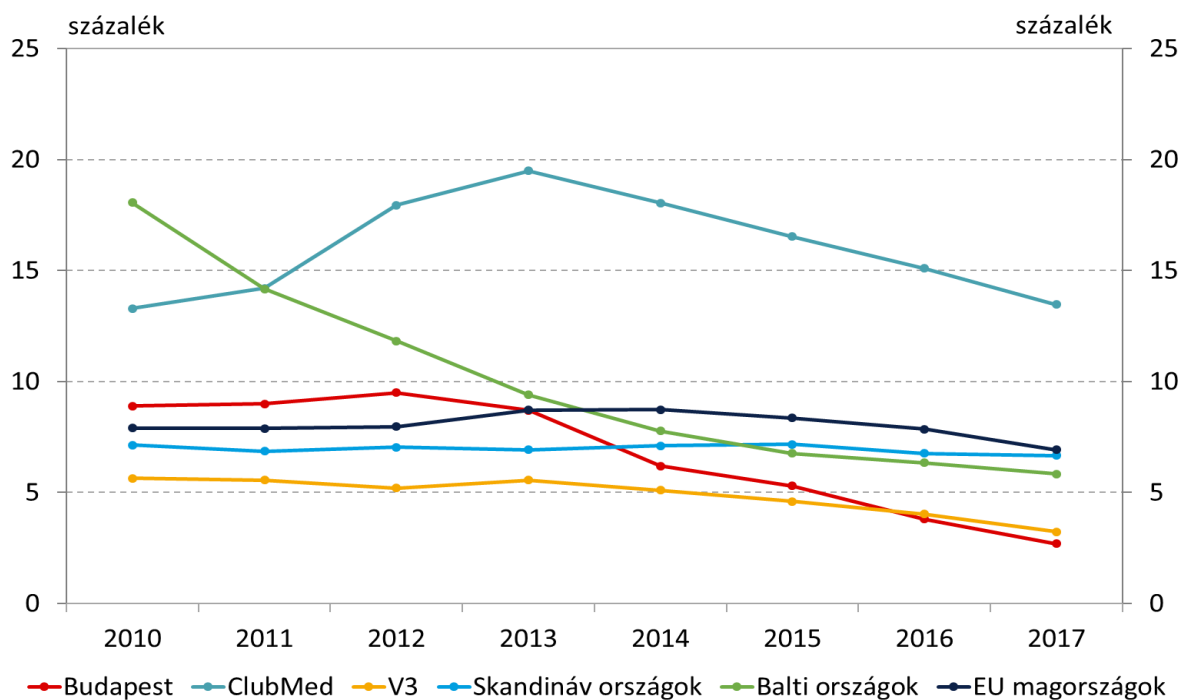

Megjegyzés: A létszámukban gyorsan növekvő vállalatok százalékos aránya a legalább 10 fős vállalatok populációjában. 14 EU-s fővárosra érhető el adat a vizsgált időszakban. Madrid adata 2014-es.

Forrás: Eurostat (Metropolitan regions).

Magyarország egészéhez hasonlóan Budapesten is alacsony szintre csökkent a munkanélküliségi ráta, ami a bemutatott jó vállalati ökoszisztéma egyik folyamánya. Állami szinten a 2010 utáni sikeres gazdasági reformok és a növekedési fordulat számottevően növelték a foglalkoztatást, és csökkentették a munkanélküliségi rátát. Budapest a növekedés egyik motorja volt az országon belül, így természetes, hogy a munkanélküliség itt is rendkívül alacsony szintre süllyedt, a legutóbbi 2017-es adat szerint 2,7 százalékra (5. ábra). Ez az érték nemcsak EU-s viszonylatban, hanem a viseigrádi országok átlagához képest is kedvezőnek tekinthető. A sorozat korábbi cikkeiben, országos szinten bemutatott trendek is visszaköszönnek a lenti ábrán: mialatt a budapesti munkanélküliségi ráta jelentősen esett, a ClubMed országok fővárosaiban az utolsó években mutatkozó csökkenés ellenére még mindig kedvezőtlenül alakult ez a mutató az uniós átlaghoz viszonyítva.

5. ábra: Fővárosok munkanélküliségi rátái (2010 és 2017 között)

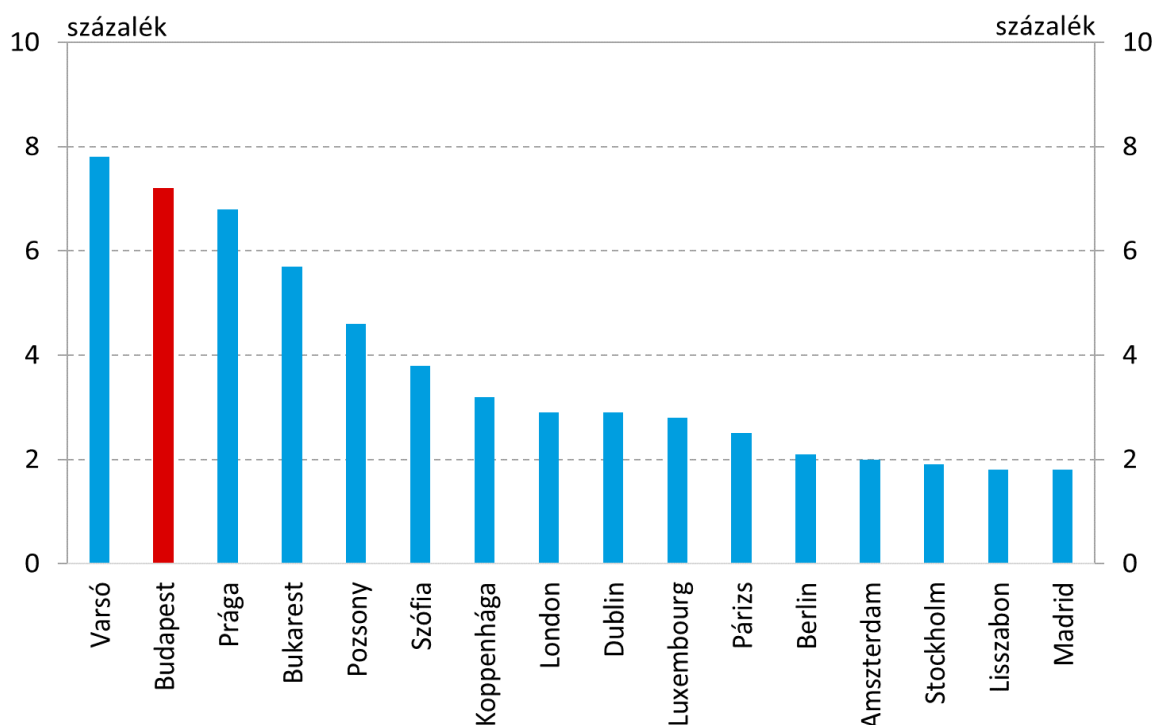

Megjegyzés: Munkanélküliségi ráta a 15 éves kor feletti népességben. ClubMed (Athén, Lisszabon, Madrid, Róma), V3 (Pozsony, Prága, Varsó), Skandináv országok (Helsinki, Koppenhága, Stockholm), Balti országok (Riga, Tallinn, Vilnius), EU magországok (Amszterdam, Berlin, Brüsszel, Luxembourg, Párizs).

Forrás: Eurostat (Metropolitan regions).

A gazdaság élénkülését és jó teljesítményét mutatja a budapesti irodapiaci kereslet nagysága is nemzetközi összehasonlításban. Az új bérbeadásokat, a bővüléseket és az előbérleteket, vagyis összeségében az irodapiacon realizálódó újonnan felmerülő igényeket mérő – és így a bérleti szerződések megújítását magában nem foglaló – nettó bérbeadás kimagaslóan magas jelenleg Budapesten (az állomány százalékában) a többi EU-s fővároshoz viszonyítva (6. ábra).

6. ábra: Ingatlanpiaci nettó bérbeadás (2018 első féléve)

Megjegyzés: Nettó bérbeadás („office take-up”) az állomány százalékában. 16 EU-s fővárosra érhető el adat a vizsgált időszakban.

Forrás: Cushman & Wakefield Europe Economic & Commercial Real Estate Outlook.

Az eddigieket összefoglalva kijelenthetjük, hogy az elmúlt időszakban Magyarország gazdasági felzárkózásával párhuzamosan Budapest is fejlődött. Emellett több, a hosszabb távú növekedés szempontjából meghatározó dimenzióban is kedvező Budapest helyzete. Mindezek alapján a további fejlődés alapjai is adóttak, és folytatódhat Budapest felzárkózása a nyugat-európai fővárosokhoz.

„Szerkesztett formában megjelent a novekedes.hu oldalon 2019. április 25-én.”